

Brussel, 21 mei 2024
(OR. en)

10119/24

HYBRID 81
DISINFO 76
AG 101
PE 136
CYBER 168
JAI 834
RELEX 686
JAIEX 35
CFSP/PESC 768
PROCIV 38
IPCR 36
COPS 282

RESULTAAT BESPREKINGEN

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	de delegaties
Betreft:	Conclusies van de Raad over de democratische veerkracht: verkiezingsprocessen behoeden voor buitenlandse inmenging

Voor de delegaties gaan hierbij de conclusies van de Raad over de democratische veerkracht:
verkiezingsprocessen behoeden voor buitenlandse inmenging, die de Raad tijdens zijn 4025e zitting
van 21 mei 2024 heeft goedgekeurd.

Conclusies van de Raad over de democratische veerkracht: verkiezingsprocessen behoeden voor buitenlandse inmenging

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

1. BENADRUKT de fundamentele rol van burgers in de democratie, en ONDERSTREEPT dat de bescherming van vrije en eerlijke verkiezingen tegen elke buitenlandse inmenging, ook op het gebied van informatie, door statelijke of niet-statelijke actoren, en de transparantie van verkiezingen, van essentieel belang zijn voor democratieën. Gebaseerd op vrije en goed geïnformeerde politieke keuzen, moeten onze democratieën worden behoed voor alle vormen van buitenlandse inmenging. De democratische veerkracht moet worden versterkt door vertrouwen op te bouwen en moet gebaseerd zijn op de grondrechten en democratische waarden die de Europese Unie uitdraagt. Aangezien in 2024 wereldwijd miljarden burgers hun stem uitbrengen, ook bij de verkiezingen voor het Europees Parlement, zal democratische veerkracht centraal blijven staan op de agenda van de Raad.
2. ONDERSTREEPT dat het veiligheidsklimaat in Europa de afgelopen jaren aanzienlijk is veranderd als gevolg van de annexatie van de Krim door Rusland en de daaropvolgende aanvalsoorlog tegen Oekraïne. De toenemende geopolitieke concurrentie en internationale en regionale conflicten, waaronder de huidige situatie in het Midden-Oosten, verergeren deze situatie. Bovendien maakt de instrumentalisering van deze conflicten de uitdagingen waarmee onze democratieën worden geconfronteerd nog groter, wat kan leiden tot toenemende maatschappelijke spanningen, polarisatie, radicalisering en een verlies van het vertrouwen in instellingen en verkiezingen. ERKENT dat statelijke en niet-statelijke actoren steeds vaker hybride tactieken gebruiken, wat een toenemende bedreiging vormt voor de veiligheid van de EU, haar lidstaten en haar partners.

3. ERKENT de waarde van nauwe samenwerking binnen de EU bij het veiligstellen van vrije en eerlijke verkiezingen in de Europese Unie en VERZOEKT de hoge vertegenwoordiger en de Commissie, samen met de lidstaten, snel en uitvoerig gebruik te maken van alle bestaande mechanismen, netwerken en instrumenten om deze samenwerking te waarborgen en de integriteit van democratische processen, met inbegrip van verkiezingen, te ondersteunen en te behoeden voor alle vormen van buitenlandse inmenging, zonder dat dit een open democratisch debat belet. ONDERSTREEPT in dit verband het belang van een efficiënt en doeltreffend gebruik van het Europees samenwerkingsnetwerk voor verkiezingen en het systeem voor snelle waarschuwingen, alsook van de bijdrage van het Europees Waarnemingscentrum voor digitale media en zijn taskforce voor de verkiezingen voor het Europees Parlement in 2024.
4. ERKENT dat kwaadwillige cyberactiviteiten vaak een belangrijk onderdeel zijn van hybride campagnes en ONDERSTREEPT dat cyberbeveiliging en veerkracht op nationaal en EU-niveau verder moeten worden versterkt, en dat internationale samenwerking en solidariteit in dit verband belangrijk zijn. VERZOEKT de lidstaten en de EU-instellingen, -organen en -instanties passende en evenredige technische en organisatorische maatregelen te nemen om kwaadwillige cyberactiviteiten tegen democratische processen op nationaal en EU-niveau voortdurend te voorkomen, te ontmoedigen, tegen te gaan en te bestrijden.

5. ERKENT dat er buitenlandse statelijke en niet-statelijke actoren zijn die er niet voor terugdeinzen opkomende en disruptieve technologieën, zoals kunstmatige intelligentie, in te zetten om de doeltreffendheid te vergroten van hybride campagnes die gericht zijn op inmenging in democratische processen. AI-technologieën kunnen beïnvloedingsoperaties versnellen en doen toenemen en het creëren van nepinhoud mogelijk maken, wat bestaande bedreigingen zoals campagnes tegen politieke kandidaten en het misleiden van burgers door informatie en realiteit te verdraaien, kan vergroten. WIJST tegelijkertijd OP de vele mogelijkheden die nieuwe technologieën kunnen bieden voor een doeltreffende respons van de EU en haar lidstaten, technologiebedrijven en het maatschappelijk middenveld op dergelijke uitdagingen, en IS in dit verband INGENOMEN MET, onder meer, de werkzaamheden aan de verordening artificiële intelligentie en de bevordering van een op mensenrechten gebaseerde benadering van digitale technologieën. ROEPT de hoge vertegenwoordiger, de Commissie en de lidstaten OP de mensenrechten, de democratische processen en de rechtsstaat online op dezelfde manier te blijven eerbiedigen, beschermen en verdedigen als offline, met name door de digitale geletterdheid te verbeteren, en een mensgerichte en op de mensenrechten gebaseerde benadering van digitale technologieën, zoals artificiële intelligentie, te bevorderen¹.
6. HERINNERT AAN de doelstellingen van het strategisch kompas voor veiligheid en defensie, dat op 25 maart 2022 door de Europese Raad is onderschreven, in het kader van bredere inspanningen ter versterking van onze veerkracht en capaciteit om te reageren op hybride campagnes, waaronder buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging (FIMI)². NEEMT in dit verband NOTA VAN de specifieke maatregelen die zijn genomen:
- de oprichting van de **EU-toolbox tegen hybride dreigingen**, zoals uiteengezet in de conclusies van de Raad van 21 juni 2022 over een kader voor een gecoördineerde EU-respons op hybride campagnes³, die bestaande en mogelijke nieuwe instrumenten samenbrengt en een kader biedt voor een gecoördineerde respons op hybride campagnes die de EU, haar lidstaten en partners treffen. De toolbox omvat preventieve, coöperatieve, stabiliserende, beperkende en herstellende maatregelen en ondersteunt solidariteit en wederzijdse bijstand;
 - de samenstelling van de toolbox voor de aanpak van buitenlandse informatiemanipulatie en inmenging (“FIMI-toolbox”);

¹ Doc. 11088/23.

² Doc. EUCO 1/22.

³ Doc. 10016/22.

- de versterking van het **instrumentarium voor cyberdiplomatie**, dat tot doel heeft snel en resoluut te reageren op cyberdreigingen en -aanvallen en dat kan bijdragen aan de EU-respons op een hybride campagne, conform zijn eigen regels en procedures.

MERKT OP dat deze toolboxen aanzienlijk bijdragen aan een alomvattende aanpak door te zorgen voor een gecoördineerde respons op hybride campagnes, cyberaanvallen en FIMI-activiteiten tegen de EU, haar lidstaten en partners, hetgeen de algehele veerkracht versterkt. BENADRUKT dat het belangrijk is zoveel mogelijk gebruik te maken van de bestaande instrumenten en maatregelen op EU-niveau, zoals de digitaledienstenverordening, de versterkte praktijkcode betreffende desinformatie, de richtlijn betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten⁴, de richtlijn netwerk- en informatiebeveiliging (NIS 2)⁵ en de onlangs aangenomen verordening transparantie en gerichte politieke reclame. De toolboxen vormen waar nodig niet alleen een aanvulling op bestaande sanctieregelingen, maar bieden ook de mogelijkheid om nieuwe beperkende maatregelen tegen hybride activiteiten en FIMI te onderzoeken.

7. De Raad ONDERSTREEPT ook de voortdurende vooruitgang die is geboekt met betrekking tot het oprichten van **snellereactieteams bij hybride bedreigingen**, ROEPT de hoge vertegenwoordiger en de Commissie OP snel werk te maken van de oprichting van dergelijke teams, en BENADRUKT dat de snellereactieteams bij hybride dreigingen moeten dienen als een van de belangrijkste instrumenten van de EU-toolbox tegen hybride dreigingen.

⁴ Richtlijn (EU) 2022/2557 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende de weerbaarheid van kritieke entiteiten en tot intrekking van Richtlijn 2008/114/EG van de Raad (PB L 333 van 27.12.2022).

⁵ Richtlijn (EU) 2022/2555 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende maatregelen voor een hoog gezamenlijk niveau van cyberbeveiliging in de Unie, tot wijziging van Verordening (EU) nr. 910/2014 en Richtlijn (EU) 2018/1972 en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2016/1148 (NIS 2-richtlijn) (PB L 333 van 27.12.2022).

8. ROEPT OP tot een groter situationeel bewustzijn vóór, tijdens en na de verkiezingen voor het Europees Parlement met betrekking tot pogingen van buitenlandse statelijke en niet-statelijke actoren om zich in het democratische proces in de EU te mengen. BENADRUKT de centrale rol van de EU-Fusiecel voor analyse van hybride dreigingen van het inlichtingencentrum van de EU, met de steun van het directoraat Inlichtingen van de Militaire Staf van de Europese Unie in het kader van de gezamenlijke capaciteit op het gebied van inlichtingenanalyse van de EU (Single Intelligence Analysis Capacity – SIAC), als centrale entiteit die inlichtingenbeoordelingen over hybride dreigingen verstrekt op basis van inlichtingenbijdragen van de lidstaten, alsook situationeel bewustzijn, waarbij informatie uit alle bronnen wordt geanalyseerd, op basis van opensource- en gerubriceerde informatie van verschillende belanghebbenden binnen de EDEO, de Commissie en de lidstaten. HERHAALT dat de opsporing, analyse en prognose via de Fusiecel voor analyse van hybride dreigingen binnen de SIAC moeten worden verbeterd.
9. ERKENT dat de digitaledienstenverordening het eerste handhavingsinstrument is dat doeltreffend kan bijdragen tot het beperken van systeemrisico's in verband met de verspreiding van desinformatie op het internet en tot het beschermen van de integriteit van verkiezingsprocessen tegen alle vormen van buitenlandse inmenging. ERKENT dat de versterkte praktijkcode betreffende desinformatie en de diverse ondertekenaars ervan een belangrijk forum bieden om kwesties in verband met onlinedesinformatie tijdens de verkiezingsperiode aan te pakken en te bespreken. ONDERSTREEPT de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de technologiesector, overheden en andere belanghebbenden voor het eerbiedigen van de vrijheid van meningsuiting en een open democratisch debat in de digitale ruimte.
10. ROEPT de Commissie op haar werkzaamheden rond onlineplatforms voort te zetten in het kader van de versterkte praktijkcode betreffende desinformatie en de digitaledienstenverordening, en optimaal gebruik te maken van de Europese verordening mediavrijheid en de nieuwe verordening betreffende transparantie en gerichte politieke reclame, en benadrukt daarbij dat doeltreffende betrokkenheid nodig is op basis van de uitvoering van overeengekomen verbintenissen, actievere betrokkenheid met kleinere onlineplatforms, voortgezette samenwerking met de bredere gemeenschap van belanghebbenden, in de eerste plaats het maatschappelijk middenveld, factcheckers en de academische wereld, en informatie-uitwisseling met de EU-lidstaten.

11. BENADRUKT hoe belangrijk het is de deelname van de burger aan het democratische leven, vrij van alle vormen van buitenlandse inmenging, te ondersteunen. ONDERSTREEPT het belang van het bevorderen van digitale en mediageletterdheid onder burgers, de cruciale rol van vrije, onafhankelijke en pluriforme media, en de noodzaak om te zorgen voor nauwe samenwerking met het maatschappelijk middenveld en de academische wereld, de rol van factcheckers te versterken en een passend niveau van verantwoordingsplicht, verantwoordelijkheidsgevoel en transparantie van onlineplatforms te waarborgen.
12. VERZOEKT de Commissie en de lidstaten de in haar verslagen over het EU-burgerschap 2020 en 2023⁶ aangekondigde maatregelen en prioriteiten snel uit te voeren, met als doel de democratische participatie te versterken, de burger mondiger te maken en de inclusie van de burger in de Europese Unie te bevorderen, met name door de inclusie van ondervertegenwoordigde categorieën kiezers.
13. ONDERSTREEPT het belang van de werkzaamheden die de afdeling strategische communicatie van de EDEO en haar taskforces verrichten, met name de East StratCom Task Force met het vlaggenschipproject EUvsDisinfo, alsook de taskforce Westelijke Balkan, de taskforce South en de onlangs opgerichte taskforce voor Afrika bezuiden de Sahara om bij te dragen tot doeltreffende en op feiten gebaseerde communicatie, de bestrijding van desinformatie, strategische communicatie over het externe optreden van de EU en de versterking van het algemene medialandschap en het maatschappelijk middenveld in hun respectieve regio's, ook vóór, tijdens en na verkiezingen. ONDERSTREEPT dat het belangrijk is FIMI tegen te gaan, met inbegrip van desinformatie in verschillende talen en met een brede geografische reikwijdte.

⁶ Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: Verslag over het EU-burgerschap 2020 – Burgers meer zeggenschap geven en hun rechten beschermen, COM(2020) 730 final, en de vorderingen op weg naar een echt EU-burgerschap 2020-2023, COM(2023) 931 final.

14. NEEMT NOTA van het pakket voor de verdediging van de democratie dat de Commissie in december 2023 heeft gepresenteerd en dat voortbouwt op het in 2020 aangenomen actieplan voor Europese democratie. NEEMT NOTA van het voorstel voor een richtlijn betreffende transparantie van namens derde landen uitgevoerde belangvertegenwoordigingsactiviteiten⁷, dat tot doel heeft de transparantievereisten te verbeteren om buitenlandse inmenging in de democratische ruimte van de Unie tegen te gaan, en van de aanbeveling over inclusieve en veerkrachtige verkiezingsprocessen in de Unie⁸, die concrete maatregelen biedt voor lidstaten en politieke actoren, met inbegrip van partijen en stichtingen, om verkiezingsprocessen te helpen beschermen tegen alle vormen van buitenlandse inmenging.
15. BENADRUKT het belang van oefeningen, waarbij verschillende elementen zoals FIMI, kwaadwillige cyberactiviteiten en dreigingen voor kritieke infrastructuur worden gecombineerd, aangezien de hybride campagnes en dreigingen waarmee we worden geconfronteerd steeds meer multidimensionaal en sectoroverschrijdend zijn. HERINNERT aan de waarde van nationale en EU-partners die deelnemen aan oefeningen zoals die op het gebied van democratische veerkracht, die een overzicht bieden van alle instrumenten die momenteel beschikbaar zijn om onze democratische veerkracht in het kader van verkiezingen te vergroten. Indien en wanneer mogelijk kunnen dergelijke oefeningen worden uitgevoerd in een maatschappelijke en overheidsbrede aanpak met optimale gebruikmaking van alle bestaande structuren en entiteiten, zoals het systeem voor snelle waarschuwingen, het Europees Netwerk van verbindingsorganisaties voor cybercrises (EU-CyCLONe), de Groep voor samenwerking op het gebied van netwerk- en informatiesystemen, het Europees samenwerkingsnetwerk voor verkiezingen en het Europees Kenniscentrum voor de bestrijding van hybride dreigingen en de particuliere sector, rekening houdend met hun belangrijke rol bij een doeltreffende respons. Hierbij moet worden voortgebouwd op de werkzaamheden die worden verricht in het kader van de versterkte praktijkcode betreffende desinformatie en het Europees Waarnemingscentrum voor digitale media.

⁷ Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van geharmoniseerde voorschriften voor de interne markt betreffende de transparantie van namens derde landen uitgevoerde belangvertegenwoordigingsactiviteiten en tot wijziging van Richtlijn (EU) 2019/1937. COM(2023) 637 final.

⁸ Aanbeveling (EU) 2023/2829 van de Commissie van 12 december 2023 over inclusieve en veerkrachtige verkiezingsprocessen in de Unie en het versterken van het Europese karakter en het efficiënte verloop van de verkiezingen voor het Europees Parlement (PB L, 2023/2829, 20.12.2023).

16. VERZOEKT de hoge vertegenwoordiger en de Commissie samen met de lidstaten een grondige analyse te maken van de lessen die kunnen worden getrokken uit de verkiezingen voor het Europees Parlement van 2024, uitgebreide feedback te geven aan de Raad over de doeltreffendheid van de relevante mechanismen, netwerken, instrumenten en maatregelen, en verslag uit te brengen over alle kwesties en lacunes die in de beschikbare instrumenten aan het licht zijn gekomen, zodat deze kunnen worden rechtgezet.
-